

kém systému České republiky, jejímž autorem je M. Mareš, stručně srovnává jednotlivé skupiny, hnutí, strany a proudy z hlediska jejich působnosti (teritoriální rozložení, okruhu požadavků, které se snaží hájit), jejich vzájemných vztahů i úspěšnosti. Zhodnocena je i otázka jejich relevance, vč. výhledů do budoucna. V tomto směru nedává autor příliš velké naděje těmto subjektům, což je s ohledem na stanovená pravidla politické soutěže a národnostní homogenitu ČR pochopitelné. Kapitola se ale věnuje především stranám, které se orientují na určité etnikum, úspěchy neetnických regionálních stran jsou zmíněny jen v kontextu regionálních voleb v roce 2000. V tomto ohledu by bylo tedy zajímavé, kdyby kapitola více reflektovala právě regionální hnutí fungující na bázi „antistranické politiky“, jejichž relevance a potenciál nejsou s ohledem na trendy patrné ve výsledcích senátních voleb zanedbatelné. Senát sice hraje v české politice méně významnou úlohu, ovšem v souvislosti se zkušeností se senátními volbami nelze nepřipomenout úvahy o určitých formách personalizace volebního systému pro volby do Poslanecké sněmovny. Etnickým stranám by tento vývoj zjevně nijak nepomohl, spíše naopak, protože v závislosti na váze personalizované složky by se ztratila či oslabila jejich naděje na to, že někdy prosadí svého kandidáta z volitelného místa kandidátky relevantního subjektu. Pro subjekty opírající se o regionální a „antistranickou“ identitu by naopak mohl tento vývoj znamenat přinejmenším zajímavou šanci k prosazení se i na jiné než regionální úrovni.

Text sborníku je z hlediska jazyka, práce editora i korektora na velmi solidní úrovni, byť se mu nevyhnulo zanedbatelné množství problémů v této oblasti (např. opakování slova „zemské“ ve větě na s. 32).

Problematika etnických a regionálních stran nabízí celou řadu podnětů k rozvoji dalšího výzkumu. Sborník *Etnické a regionální strany v ČR po roce 1989* pak poskytuje celou

řadu informací jak z hlediska teorie, tak i při praktickém výzkumu stranických organizací tohoto charakteru v ČR. Využít jej mohou jak odborníci věnující se výzkumu systémů politických stran, tak čtenáři hledající relevantní data týkající se někdy už polozapomenutých či poněkud málo viditelných osobností a proudů české politiky.

Jakub Šedo, Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně

Miroslav Kollár a Grigorij Mesežnikov (eds.):

SLOVENSKO 2003. SÚHRNNÁ SPRÁVA O STAVE SPOLOČNOSTI

Bratislava: Inštitút pre verejné otázky, 2003, 820 strán.

Nová súhrnná správa bratislavského Inštitútu pre verejné otázky vyšla opäť pred koncom roka 2003. Má 30 kapitol, okrem toho kroniku udalostí, stručné resumé jednotlivých kapitol v slovenčine a v angličtine a profily autorov. Okrem niektorých stabilných autorov pribudli nové mená. Jednotlivé kľúčové kapitoly sú rozdelené na vnútornú politiku, zahraničnú politiku, ekonomiku a spoločnosť. Publikácia si zachováva svoj prevažne opisný charakter („...povedal, napísal, prezentovali...“). Bolo by vhodné dobre premyslieť a konečne stabilizovať štruktúru kapitol, alebo presnejšie obsahu. Opakujú sa niektoré staré chyby – napríklad, že správa opäť z nepochopiteľných dôvodov nezahŕňa celý rok 2003 ako naznačuje titul, a niektoré udalosti z Kroniky udalostí sú skôr pseudo-udalosti. Napríklad, náhodným výberom, pri dátume 17. 2. 2003 sú uvedené tri udalosti, z ktorých dve sú typické pseudoudalosti. Ide o stretnutie ministrov kultúry členských

a kandidátskych krajín Rady Európy v Štrasburgu, ktorí „počas dvojdnového zasadnutia prerokovali otázky súvisiace s posilnením dialógu medzi jednotlivými kulturami“ a druhá správa uvádza, že Prezident SR Rudolf Schuster rozšíril rady svojich externých poradcov... Ktorý čitateľ potrebuje takéto „informácie“? Aj ostatné „udalosti“ tvoria prevažne rôzne návštevy, prijatia, stretnutia alebo rokovania. Len vo februári 2003 zo 60 „udalostí“ malo najmenej 28 „udalostí“ takýto formálny charakter. A pritom práve dobre zostavená kronika skutočne dôležitých udalostí by mohla byť cenným materiálom pre politológov a historikov.

Opäť, len výberovo, v nasledujúcom texte rozoberieme niektoré kapitoly a v nich uvedené niektoré kontroverzné alebo zbytočné, prípadne chýbajúce tvrdenia.

Grigorij Mesežnikov v kapitole Vnútropolitický vývoj a systém politických strán síce spomína vytvorenie platformy Slobodné fórum v rámci SDKÚ, ale vzhľadom na uzávierku vydania knihy skonštatoval len, že „kvôli vnútornému konfliktu v jednej z koalíčných strán (ANO) ...prišla vládna koalícia...o formálnu väčšinu v parlamente“ (s. 20). Ak by chcel autor podať presný obraz diania na Slovensku v roku 2003, tak by musel uviesť, že členovia Slobodného fóra ku koncu roka 2003 vystúpili z SDKÚ a začali pôsobiť ako „koalično-opozičný subjekt“.

Ako zbytočnú informáciu možno uviesť odsek na strane 21 dole, kde sú uvedení údajní spoluautori jedného prejavu predsedu parlamentu. Hoci išlo o dôležitý prejav, to ešte neznamená, že je dôležité uviesť aj oficiálne nepriznaných spoluautorov. Celkovo je kapitola príliš dlhá, miestami príliš opakujúca sa, a preto miestami aj dosť nudná. Napríklad rôznorodá podpora politiky USA zo strany ANO v prípade vojny v Iraku je vyjadrená asi piatimi vetami (s. 89), pričom by sa to dalo zostručniť na jednu alebo dve vety. V takomto, prehnane dokumentárnom štýle, je napísaná celá kapitola. Možno by to malo

zmysel, ak by išlo o samostatnú publikáciu, ale vo forme kapitoly je to štýlovo a rozsahovo neprimerané. Táto kapitola by tiež mala byť rozčlenená na samostatné kapitoly. Nie je predsa štandardné, že jedna kapitola má približne sto strán, a všetky ostatné kapitoly po 20–30 strán.

Známi právnicki Radoslav Procházka, Ladislav Orosz a Vladimír Pirošík v kapitole Právny štát, tvorba a aplikácia práva výstižne uviedli, že „Slovenská verzia právneho štátu však vykazuje také špecifiká, že o rovnosti pred zákonom a jeho prísnom dodržiavaní možno hovoriť len ironicky alebo naopak s istou naivitou“ (s. 113). Ako hlavnú príčinu tohto javu označili „...dnes už dospievajúcu chorobu slovenskej spoločnosti: jej nechť k pravidlám a prezieravý postoj k tomu, čo sa v krajinách s inou tradíciou zvykne nazývať majestát zákona“ (s. 113). Tieto dve vety, ktoré sú zdokumentované na príkladoch, výstižne vyjadrujú obsah alebo hlavnú myšlienku celej kapitoly. Istý optimizmus naznačuje ale veta, že „...viaceré relevantné vrstvy represívneho aparátu štátu sa pri výkone svojich právomocí zjavne začínajú identifikovať s heslom „padni komu padni“ (s. 116). Možno by sa táto veta dala napísať aj jasnejšie, lebo, po prvé, takto nie je celkom jasné, ktoré sú tie „relevantné vrstvy“ a, po druhé, „a padni komu padni“ je príliš beletristický štýl.

Kapitola Školstvo od Jána Pišúta, Gabriely Gregušovej, Martina Plescha a Kataríny Pišútovej-Gerber obsahuje, ako sľubuje, „prehľad základných údajov o slovenskom školstve“ (s. 607). V kapitole síce nájdeme aj údaje o zmenách v legislatíve a niektoré kauzy z uplynulého roka, ale medzi „vybranými problémami slovenského školstva“ chýba asi ten hlavný problém: pokračujúci morálny a odborný úpadok slovenských vysokých škôl.

Čiastočne sa tejto témy dotýka Ivan Kraus v kapitole Veda, technika, výskum a vývoj. Podľa Krausa, ktorý sa odvoláva na iný

zdroj, na Slovensku ide o takmer polstoročie trvajúci problém chronického zaostávania výdavkov na výskum a vývoj na vysokých školách v SR. V súčasnosti je situácia taká, že „vysokoškolský učiteľ, ktorý vykazuje okrem výučby aj kvalitnú výskumnú činnosť, je na tom v mzdovej oblasti rovnako ako ten, kto je na horšej úrovni, alebo dokonca nevyvíja nijaké výskumné aktivity“ (s. 630).

Tu by sa patrilo túto recenziu skončiť, lebo z poznatkov potvrdených aj z iných zdrojov, nielen z osobnej skúsenosti, sa treba poučiť. Veď ani napísanie tejto recenzie neprinesie autorovi žiaden benefit. Skôr naopak. Aj také bolo Slovensko v roku 2003.

*Andrej Školcak, Fakulta masmediálnej komunikácie
Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave*